

BÖLÜM 6

EVREN VE ÖRNEKLEM

Elif DÖNMEZ¹
Tülay ORTABAĞ²

GİRİŞ

Araştırma bir bilgi arayışı çerçevesinde sistemli ve bilimsel inceleme sürecidir. İyi bir araştırma yapmak için verilere ihtiyaç vardır. Araştırmanın genellenebilmesi için toplanan veriler gözlemler, bilgiler ve materyaller araştırmanın verilerini oluşturur. Araştırmanın evrene genellenebilmesi için toplanacak veriler farklı tekniklerle toplanırlar. Veri toplama, kişinin belirtilen araştırma sorusunu yanıtlamasına, hipotezi test etmesine ve sonucun değerlendirilmesine olanak sağlamak için sistematik bir şekilde ilgilenilen değişkenler hakkında bilgi toplama ve ölçme sürecidir. Veri toplama teknikleri ise bu süreçte kullanılan yöntem ve yaklaşımlardır (1). Araştırmacıların evrendeki tüm bireylerden veri toplayabilmesi genellikle mümkün değildir (2). Bu nedenle araştırmacılar bazı sınırlılıkları kabul ederek ideal örnek ile uygulanabilir arasında bir denge kurar ve örnek seçimine ihtiyaç duyarlar (3,4). Araştırma sonuçlarının genellendiği (genellenebildiği) araştırma kapsamı içinde yer alan ortak özelliklere sahip birimler bütününe evren (yığın, ana kütle, toplum) denir. Araştırmacıların tüm evreni analiz etmek için ne zamanları ne de kaynakları olduğundan, örnek sayısını azaltmak için örnekleme tekniğini uygularlar (2). Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk kez emziren annelerin algularıyla ilgilenen bir hemşire araştırmacı düşünün. İlk kez emziren annelerin sayısının büyüklüğü göz önüne alındığında, araştırmacının bir çalışmada bu kadınların tümüne erişmesi mümkün değildir. Bunun yerine

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi Onkoloji Hemşireliği AD., ed.elifdonmez@gmail.com

² Prof. Dr., Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, ortabagt@gmail.com

veri toplamaya başlamadan önce paylaşmanız yararınıza olacaktır. Yalnızca ulaşılabilecek bir örneğe uyacak şekilde bir çalışma tasarlamak veya araştırma sonuçlarını yazmak yanıltıcı olabilir ve okuyucular kötü seçilmiş örneklem ile yapılmış çalışmalara karşı her zaman tetikte olmalıdır. Son olarak aşağıdaki listede örneklemde dikkat edilecek maddeler yer almaktadır. Bu maddeler her araştırma için gözden geçirilmelidir (1);

- Evren açıkça tanımlanmalıdır,
- Örneklem birimleri birbirinden farklı ve bağımsız olmalıdır,
- Açıkça belirlenmiş bir örneklem tasarımı, adımların önceden belirlenmesine yardımcı olur,
- Örneklem tarafsız, objektif ve sistematik bir şekilde yapılmalıdır,
- Örneklem yapılırken araştırmanın amacı göz önünde bulundurulmalıdır,
- Örneklem büyüklüğü araştırmanın doğasına uygun olarak ve evrenin büyüklüğü dikkate alınarak seçilmelidir,
- Zaman ve maliyet araştırmalarda en dikkatli kullanılması gereken öğelerdir,
- Örneklem yapılırken göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli faktör de yanıtlayıcılarla iletişim kolaylığıdır. Teknolojinin gelişmesiyle bile, araştırmacı tarafından seçilen yanıtlayıcıların nesnel, tarafsız yanıtların kaynağı olmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca, katılımcıları araştırmaya katılmaya zorlamadan mümkün olan en fazla kişiye ulaşmak önemlidir,
- Örneklem hatalarından mümkün olduğunca kaçınılmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Singh, R. Sampling procedure and types of sampling. 2019 (20.05.2022 tarihinde SAMPLING_PROCEDURE20200210-43326-derznt.pdf adresinden ulaşılmıştır).
2. Taherdoost H, Sampling methods in research methodology ; how to choose a sampling technique for research. *International Journal of Academic Research in Management (IJARM)*, 2016; 5(2), 18–27.
3. Shorten A, & Moorley C. Selecting the sample. *Evidence-Based Nursing*, 2014; 17(2), 32–33. <https://doi.org/10.1136/eb-2014-101747>
4. Berndt AE. Sampling Methods. *Journal of Human Lactation*, 2020; 36(2), 224–226. <https://doi.org/10.1177/0890334420906850>
5. Tezcan S. Biyoistatistik. In: Güler Ç, Akın L (eds) Halk sağlığı ve temel bilgiler. 3rd ed. Hacettepe yayınları; 2015. p.158-165.
6. Elfil M, & Negida A. Sampling methods in clinical research; an educational review. *Archives of Academic Emergency Medicine*, 2019; 7(1), 3–5.
7. Koç Başaran Y. Sosyal Bilimlerde Örneklem Kuramı. *The Journal of Academic Social Sciences*, 2017; 47(47), 480–495. <https://doi.org/10.16992/asos.12368>
8. Erdoğan S. Nahcivan N, & Esin M. N. (Eds.). *Hemşirelikte araştırma: süreç, uygulama ve kritik*. 2014. Nobel Tıp Kitabevi.

9. Yazıcıoğlu Y, Erdoğan S, *SPSS Uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. (4. Baskı) Ankara: Detay yayıncılık; 2014. p:67-84
10. Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE et al. *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. (32. Baskı). Ankara: Pegem Akademi; 2022. p:81-103.
11. Özen Y, & Gül A. Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007; 15, 394-422.
12. Gokcen C, Sahingöz M, & Annagür BB. Does a non-destructive earthquake cause posttraumatic stress disorder? A cross-sectional study. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 2013; 22(5), 295-299. <https://doi.org/10.1007/s00787-012-0348-8>
13. Husin M, Rahman NA, Wong XC, et al. Recruitment and participation of a survey in a public-private primary care setting: Experience from the QUALICOPC Malaysia. *Primary Health Care Research and Development*. 2020. <https://doi.org/10.1017/S1463423620000511>
14. Saaka M, & Galaa S. Improving the utilization of health and nutrition services: experience from the Catholic Relief Services supported the Development Assistance Programme in Ghana. *Primary Health Care Research & Development*, 2011; 12(2), 145-156.
15. Kılıç S. Örneklem Yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 2013; 3(1), 44-46.
16. Donmez E, Temiz G, Dulger Z. et al. The Effects of Covid-19 Phobia on Quality of Life: a Cross-Sectional Study of Cancer Patients. *World Cancer Research Journal*, 2021; 8, 1-9. Doi:10.32113/wcrj_2015_1965.
17. Jolley J. Hemşirelik ve Sağlık Bakımı Profesyonelleri İçin Araştırma ve Kanıta Dayalı Uygulamaya Giriş. (Sultan Ayaz, Çev. Ed.) Nobel Akademik Yayıncılık, 2014.p: 159-186.
18. Baltacı A. Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2018. 7(1), 231-274. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bitlissos/issue/38061/399955>
19. Lincoln YS, & Guba EG. *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications, 2015.
20. Taloyan M, Al-Windi A, Johansson LM. Kurdish men's experiences of migration-related mental health issues. *Primary Health Care Research & Development*, 2011; 12(4), 335-347. <https://doi.org/10.1017/S1463423611000156>